

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Utdanningsdirektoratets anbefalinger om tiltak knyttet til vurdering

Det vises til oppdragsbrev nr. 6-07 "Tiltak knyttet til individvurdering i skole og fag- og yrkesopplæring" der direktoratet fikk i oppdrag å iverksette tiltak som samlet sett skulle bidra til et klarere regelverk om vurdering, økt vurderingskompetanse, en mer faglig relevant og rettferdig vurderingspraksis og et bedre system for dokumentasjon av underveis- og sluttvurdering. Rapporten som følger vedlagt er utarbeidet av vurderingsavdelingene i direktoratet og utkvitterer oppdragsbrev nr. 6-07.

Størstedelen av arbeidet med oppdraget har vært å foreslå endringer i forskrift til opplæringsloven kap 3 og 4, samt gjennomføre en utprøving av kjennetegn på måloppnåelse i fag. Forslag til forskriftsendringer ble oversendt Kunnskapsdepartementet i brev av 08.05.09. Den vedlagte rapporten behandler derfor i første rekke problemstillinger og vurderinger knyttet til utprøvingen, samt anbefalinger om hvordan det bør satses på vurderingsfeltet framover. I tillegg omhandler rapporten en beskrivelse av tiltak som direktoratet har iverksatt som svar på øvrige punkter i oppdragsbrevet.

Det overordnede spørsmålet i utprøvingen har vært om det bør innføres nasjonale kjennetegn på måloppnåelse i fag, og hvis ja, i alle fag eller i noen fag, på hvor mange nivå, hvordan de skal utformes og om de bør være bindende som del av læreplanen eller veiledende. Sluttrapporter fra 33 skoleeiere og sluttrapport fra forskere på Universitetet i Oslo som har fulgt utprøvingen, er lagt til grunn for direktoratets vurderinger og anbefalinger i denne rapporten.

Et stort flertall av skoleeiere og skoler ønsker nasjonale kjennetegn blant annet fordi de vil kunne være til støtte for mer faglig relevant og rettferdig vurdering, vil kunne bidra til at lærere får en bedre forståelse av kompetansemålene og innholdet i læreplanen, og de vil kunne være et nyttig utgangspunkt for lærere i forhold til en diskusjon om hvordan man kan kjenne igjen ulike måloppnåelse hos elevene. De aller fleste som ønsker nasjonale kjennetegn mener de bør være veiledende for å kunne gi rom for lokale utviklingsprosesser. Flere trekker fram at dette er i tråd med Kunnskapsløftets vektlegging av lokal frihet og tillit til lærernes profesjonalitet.

Direktoratet anbefaler innføring av veiledende nasjonale kjennetegn, og vurderer det slik at det er helt sentralt at innføring av slike kjennetegn følges av støtte- og veiledningsmateriell og et opplegg for kompetanseutvikling. Nasjonale kjennetegn må følges av en forklaring av tenkningen bak kjennetegnene, i tillegg til eksempler på hvordan de kan brukes i opplæringen. Videre er det behov for et mer generelt veiledningsmateriell som knytter bruk av kjennetegn til prinsipper for underveisvurdering, det vil si vurdering som har til hensikt å fremme læring. Det er naturlig at et slikt veiledningsmateriell blir en del av veiledningssidene til læreplaner i Kunnskapsløftet, der vurdering er et sentralt tema.

Mange skoler foreslår en eksempelpank i stedet for eller i tillegg til nasjonale kjennetegn som inneholder ulike eksempler på kjennetegn som er mer konkrete og direkte knyttet til

Postadresse:

Postboks 2924 Tøyen, 0608 Oslo

Besøksadresser:

Kolstadgata 1, Oslo
Britveien 4, Molde
Parkgata 36, Hamar

Telefon:

+47 23 30 12 00

Telefaks:

+47 23 30 12 99

E-post:

post@utdanningsdirektoratet.no

Internett:

www.utdanningsdirektoratet.no

Bankgiro:

7694 05 10879

Org.nr.:

NO 970 018 131 MVA

opplæringen. Dette kan illustrere hvordan nasjonale kjennetegn kan danne utgangspunkt for arbeid med kjennetegn lokalt.

Å iverksette en satsing på vurdering og læring der skoler og skoleeiere får tilbud om kompetanseutvikling i vurdering og oppfølging i arbeidet med å ta i bruk kjennetegn, vil kunne være ett av flere nasjonale tiltak knyttet til en tettere oppfølging av skoleeiere og skoler, jf St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen*. En slik satsing forutsetter samordning med andre tiltak og utviklingsprosjekter i regi av myndighetene som GNIST, nasjonal skolelederutdanning, veilederkorps, etter- og videreutdanning, veiledninger i forbindelse med læreplaner og satsing på inkluderende læringsmiljø.

Arbeidet med å implementere veiledning i lokalt læreplanarbeid og veiledninger til læreplaner i fag er en stor kommende satsing som vil dra nytte av at det etableres tilbud i vurdering og læring for skoleeiere og skoler. Slike tilbud vil ha kunnskap om læreplanen, bruk av kjennetegn og læringsfremmende vurdering i fokus og kan tilbys skoleeiere og skoler/lærebedrifter fra våren 2010.

Direktoratet tilrår at en bred satsing på vurdering og læring går over fire år. Tatt i betraktning utprøvingen og at mange andre skoler/skoleeiere også jobber godt med vurdering, vil det i følge direktoratet være unødvendig å legge opp til et fullskalatilbud der samtlige skoleeiere er involvert. Det anbefales derfor at tilbudet omfatter omtrent halvparten av landets skoleeiere med ca 675 deltakende skoler/lærebedrifter. Alle over en periode på ca 14-16 måneder fordi skoleutviklingsprosesser og praksisendring krever tid. Utfasing av siste gruppe vil da skje i desember 2013. En satsing i denne størrelsesorden vil innebære ca 25 mill for hvert av de fire årene.

Direktoratet tilrår ikke en innføring av nasjonale kjennetegn uten en slik langvarig oppfølging fra myndighetenes side. Erfaringene fra både prosjekt Bedre vurderingspraksis og evaluering av Kunnskapsløftet tilsier at reformer og endringer må følges opp med kompetanseutvikling, slik at skolene og lærerne kan nyttiggjøre seg alt det nye.

I utprøvingen og i en kartlegging av kompetansebygging i elev- og lærlingvurdering i åtte universitets- og høyskoleinstitusjoner våren 2009, er det meldt om utfordringer knyttet til vurderingskompetanse i UH-sektoren. Direktoratet vurderer det slik at det fortsatt må satses systematisk på å bygge kompetanse i vurdering, både i grunnopplæringen og i lærerutdanningen. Det kan gjøres gjennom å styrke Nettverk for elev- og lærlingvurdering, la en lærerutdanningsregion få i oppdrag å drive opplæring i vurdering for lærerutdannere over noen år, sørge for at vurdering blir et område i den nye rammeplanen for lærerutdanning og i den obligatoriske opplæringen av praksisveiledere som er varslet i St.meld. nr. 11 (2008-2009) *Læreren – rollen og utdanningen*, samt sørge for at etterutdanningstilbudene for lærere i vurdering videreføres som prioritert etter- og videreutdanningstilbud også etter 2009.

Direktoratet har i gjennomføringen av oppdraget arbeidet kunnskapsbasert. Det har blant annet blitt utarbeidet to kunnskapsoversikter for å identifisere og sammenfatte internasjonal evidens på noen problemstillinger på vurderingsfeltet. I tillegg har forskerne som har fulgt utprøvingen bidratt med funn og erfaringer fra vurderingsarbeidet i skolen. Direktoratet mener det vil være behov for ytterligere dokumentert kunnskap om vurdering, særlig sammenhengen mellom lærernes vurderingspraksis og elevenes læring. Etter direktoratets oppfatning er det også viktig med forskning som dokumenterer sektorens praksis i forhold til intensjonene i regelverket, spesielt en forskningsbasert gjennomgang av grunnlaget for standpunktvurdering i ulike fag.

De samlede tilrådingene til departementet er:

- Under forutsetning av en langvarig oppfølging fra myndighetenes side, innføres det veiledende nasjonale kjennetegn på måloppnåelse i følgende fag i grunnskolen: Matematikk, mat og helse, norsk og naturfag. I videregående opplæring innføres det veiledende nasjonale kjennetegn på måloppnåelse i fellesfagene matematikk, norsk og naturfag og i felles programfag på Vg1 i utdanningsprogram for helse- og sosialfag og for teknikk og industriell produksjon, samt i noen flere yrkesfaglige utdanningsprogram som avgjøres høsten 2009. Veiledende nasjonale kjennetegn innføres i løpet av 2009/2010.
- Det iverksettes en større nasjonal satsing på vurdering og læring med henblikk på innføring av nasjonale kjennetegn og videreutvikling av vurderingspraksisen i utdanningssektoren. Satsingen bør omfatte både grunnopplæringen og lærerutdanningen.
- Satsingen på vurdering og læring dimensjoneres med 100 mill slik at ca 225 skoleeiere med til sammen 675 skoler og lærebedrifter får muligheten til å delta i satsingen over en periode på fire år.
- Det iverksettes en bred nasjonal satsing på å videreutvikle vurderingspraksisen i utdanningssektoren uavhengig av om det innføres veiledende nasjonale kjennetegn.
- Universitets- og høgskolesektoren knyttes til den videre satsingen på vurdering og læring for å ha særskilt fokus på forskningsformidling og bidra til kunnskapsbasert praksis i lærerutdanningen og grunnopplæringen.
- Etterutdanningstilbudene for lærere i elevvurdering videreføres både som prioritert etter- og videreutdanningstilbud også etter 2009.
- En lærerutdanningsregion får i oppdrag å drive opplæring og kompetansebygging i vurdering for lærerutdannere, for eksempel over en 3-års periode.
- Det gis tydeligere føringer for undervisningen i vurdering gjennom rammeplan for lærerutdanningen.
- Det sikres at vurdering er et område i den obligatoriske opplæringen av praksisveiledere som er varslet i St.meld. nr. 11 (2008-2009) *Læreren – rollen og utdanningen*.
- Det initieres forskning som dokumenterer sektorens praksis i forhold til intensjonene i regelverket.
- Det foretas en forskningsbasert gjennomgang av standpunktsvurderingspraksis i Norge med fokus på hvilket grunnlag og hva lærerne legger vekt på når de fastsetter standpunkt karakterer.
- Det initieres forskning og evaluering som dokumenterer sammenhengen mellom lærernes vurderingspraksis og elevenes læring.

Direktoratet mener at direktoratets videre arbeid som er beskrevet i rapporten og rapportens tilrådinge til departementet, samlet sett vil sikre et mer helhetlig vurderingssystem der praksis fremmer elevenes og lærlingenes læring og er i tråd med intensjonene i regelverket.

Med vennlig hilsen

Hege Nilssen
fung. direktør

Siv Hilde Lindstrøm
avdelingsdirektør

Vedlegg:

Sluttrapport fra Utdanningsdirektoratet - Oppdragsbrev nr. 6 - 2007 om tiltak knyttet til individvurdering i skole og fag- og yrkesopplæring

Postadresse:

Postboks 2924 Tøyen, 0608 Oslo

Besøksadresser:

Kolstadgata 1, Oslo
Britveien 4, Molde
Parkgata 36, Hamar

Telefon:

+47 23 30 12 00

Telefaks:

+47 23 30 12 99

E-post:

post@utdanningsdirektoratet.no

Internett:

www.utdanningsdirektoratet.no

Bankgiro:

7694 05 10879

Org.nr.:

NO 970 018 131 MVA